

ОБ'ЄДНАНИЙ ВУЗ ПОВИНЕН НАЗИВАТИСЯ УЖНУ

Сьогодні навколо головного вузу Закарпаття – Ужгородського національного університету чимало різноманітних чуток. То говорять про його об'єднання з іншими закарпатськими вишами, то керівника періодично відправляють у відставку. Однак ректор УжНУ, доктор історичних наук, професор Микола Вегеш до всіх цих пересудів ставиться спокійно. Наразі в університеті гаряча пора – вступна кампанія. Відповідно й усі свої зусилля Микола Миколайович спрямовує на створення якнайкращих умов для абітурієнтів.

– Миколо Миколайовичу, чи не щороку правила вступу до вузів зазнають різноманітних змін. Є нововведення і в цьогорічній вступній кампанії. Як би ви охарактеризували її перебіг?

– Цьогорічна вступна кампанія проходить на диво спокійно. Чому на диво? Можливо тому, що в мене й досі залишилися спогади про минулорічну, коли паралельно до подачі заяв, в УжНУ проходила міністерська замовна перевірка. От тоді була справді напружена ситуація...

Якщо ж говорити про особливості, то якщо минулого року за перші три дні до нас надійшло 70 відсотків заяв, а згодом — близько 100 заяв щодня. То цього року наплив абітурієнтів розподіляється більш рівномірно. Якщо тенденція збережеться, то, думаю, до 1 серпня набиратиметься ті ж 8 тисяч заяв, як і минулого року. Для мене особисто сюрпризом став той факт, що нині перше місце за кількістю заяв займає історичний факультет. Традиційно багато бажаючих вчитися на юридичному, міжнародних відносинах і туризмі та стоматологічному факультеті. У лідерах також факультет суспільних наук.

– Як сьогодні працює вже славнозвісна система електронного вступу до ВУЗів? Чи виправдала себе?

– Якщо говорити про УжНУ, то електронна система наразі не набула великої популярності серед вступників. Ми отримали лише 200 заяв посередництвом Інтернету, що складає 2 відсотки від загальної кількості абітурієнтів. Та й ті намагаються за день-два приїхати в університет, аби пересвідчитися, що ми отримали їхню заяву. Однак система нова і, можливо, через кілька років стабільно запрацює і виправдає себе. Я ж вважаю, що кожен виш повинен мати свою локальну електронну систему. Тоді б не було таких серйозних проблем із перевантаженням серверів та доступом до міністерської програми.

– Міністр освіти Дмитро Табачник виступив з ініціативою скорочення місць державного замовлення у вузах. Якою є ситуація в УжНУ?

– Спочатку мова велася про скорочення на 40%, згодом міністерство озвучило цифру 15–20%. Хочу віддати належне голові Закарпатської ОДА Олександрю Ледиді, який звернувся з відповідним листом до Дмитра Табачника в якому йшлося про те, що наша область має найменше студентів і нам пішли на поступки. Однак деякі спеціальності все ж постраждали, особливо юридичний та економічний факультети. З іншого боку, є спеціальності, які не добирають заяв навіть на безкоштовну освіту. Приміром, сестринська справа, де на сьогодні усього 18 заяв на 18 державних місць. Доведеться наступного року переглядати держзамовлення на окремих факультетах.

– Якою є ситуація із платою на навчання? Пригадую, кілька місяців тому ви заявили, що в УжНУ ціни на освіту не зростатимуть. Однак інфляцію ще ніхто не відміняв – невже це вигідно університету?

– Безумовно, що таке економічне рішення для нас не може бути вигідним. Приміром, ми сьогодні не в змозі одночасно виплатити заробітну плату та відпускні двом тисячам працівників УжНУ. Робитимемо це у два етапи. Тобто для нас надзвичайно важливою є кількість студентів на платній формі навчання. Але ж з іншого боку треба ж йти і назустріч людям! Можливо, вже з наступного року ми розробимо нову систему оплати. На одних спеціальностях прирівняємо ціни до вузів Західної України, а на інших (математика, фізика, хімія), навпаки, зменшимо.

– Ви згодні, що на Закарпатті перенасиченість кадрів з окремих спеціальностей?

– Так. Юристу чи економісту нині дуже важко знайти роботу. Натомість, є професії, яких краю бракує. Приміром, завдяки экс-губернатору Олегу Гаваші ми відкрили спеціальність «геодезія». Взагалі, усі ті спеціальності, які ми започаткували на географічному факультеті, дуже необхідні Закарпаттю. Гадаю, ми збільшимо кількість місць на цих напрямках. Але вже наступного року. Бо під час вступної кампанії правила гри змінювати не можна. Я один раз це зробив і обпікся... Маю на увазі питання із «роздвоєними» спеціальностями історія на історичному та угорському факультетах. Тоді мене звинуватили в зраді українських інтересів.

– **Як ставитеся до подібних закидів на свою адресу?**

– Знаєте, інколи ситуація доходить до абсурду. Нещодавно в університет нагрянула чергова перевірка. Як виявилось, мене вже звинуватили у неофашизмі. До міністерства надійшов лист від жінки на прізвище Старченко, яка стверджує, що свої ордени та нагороди я отримав за пропаганду Бандери та Шухевича, які сьогодні не популярні в нинішньої влади. Найцікавіше, що про першого я взагалі ніколи не писав, оскільки досліджую Закарпаття, а Бандери тут ніколи не було. Та все ж, перевіряючи вимагали в мене усі мої праці, шукали відповідні накази Президента про присвоєння нагород тощо. В результаті прийшли до висновку, що неофашизму в моїх доробках немає. Але хтось таки дуже хотів мені насолити...

– **Діяльність нинішнього міністра освіти Дмитра Табачника сприймається суспільством неоднозначно. Як ви оцінюєте його ініціативи у сфері вищої освіти?**

– Почну з того, що Дмитро Табачник – перший міністр, з яким я жодного разу не спілкувався, навіть телефоном. У мене були не найкращі стосунки з його попередником Іваном Вакарчуком. Але останній міг зателефонувати і в дев'ятій вечора та 40 хвилин обговорювати зі мною якесь питання. Водночас хочу відзначити, що Дмитро Володимирович не прийняв ще жодного рішення, яке б спрямовувалося проти освіти. Навіть розроблений міністерством закон про вищу освіту в мене не викликає нарікань. Інша справа, коли дехто з заступників Табачника бере на себе функції міністра, і просто мене шантажує...

– **Тобто?**

– Я не приховую цих фактів. Уже розповідав про них на вченій раді університету. Викликав мене перший заступник міністра Євген Суліма. Розмовляли з ним майже годину, після чого він мене запитує: «А ви б не могли написати заяву на звільнення? Ви ж погоджуєтеся, що міністр має визначати кадрову політику в освіті?...». Кажу: «Звичайно. Тільки знімайте мене наказом». Натомість Євген Суліма пропонує мені будь-яку посаду проректора, директора інституту тощо. Після моєї відмови він заявляє, що в такому разі міністерство змушене прислати в УжНУ перевірку. Щоправда, чомусь вона до нас так і не доїхала...

Дещо пізніше були й інші ревізії. Вже згадана справа «неофашизму» та про нібито незаконне звільнення мною декана біологічного факультету. Остання тривала тиждень, пройшла на високому рівні. Я підписав усі акти та погодився із

вказаними незначними недоліками. Однак коли ці матеріали надали керівнику Державної інспекції навчальних закладів України, то її керівник, пан Бурлаков, не читаючи, написав виключно негативну резолюцію і подав її міністру. І знову мені телефонує Євген Суліма та вкотре просить писати заяву на звільнення. Цього разу пропонує допомогти в приватизації квартири. Я відмовився, сказавши, що якщо є підстави мене звільнити – робіть це за відповідною процедурою, призначайте виконуючого обов'язки тощо.

От так і працюємо останні два з половиною роки. За цей час в університеті вже було близько 12 перевірок. Причому члени комісій і не приховували навіщо приїхали. Тому для мене кожен рік перебування на цій посаді як три в Афганістані (сміється – Авт.). Знаю, що в міністерстві вже є кандидатура на мою посаду. Я питався у пана Сулими хто це має бути. Той сказав, що це таємниця. Однак я ж знаю прізвище цієї людини...

– **Усі ці події відбуваються в руслі розмов про об'єднання вузів?**

– Про це теж йдеться. У разі моєї відставки, міністерству легше було б провести укрупнення за своїми правилами.

– **А як ви ставитеся до таких інтеграційних процесів у вищій освіті?**

– Ще за пів року до ініціатив Табачника, я пропонував об'єднати усі закарпатські вузи в один великий. Це нормальний процес, однак він має відбуватися на високому рівні. Наприклад, в УжНУ немає таких спеціальностей, які є в Мукачівському державному університеті. Тому без проблем можна створити на основі МДУ інститут УжНУ. Подібна ситуація і з ЗакДУ. У нас багато тотожних спеціальностей, які можна приєднати до УжНУ. Натомість, об'єднати технічні напрямки двох вузів й відновити на базі ЗакДУ інститут інформатики. Я назвав ті вищі, які собою щось представляють. Інші треба просто приєднувати, або ж закривати. За таке розумне укрупнення я виступаю двома руками. Однак цей процес повинен відбуватися демократично. В тому числі й вибори ректора об'єданого вузу.

– **Як сьогодні відбувається процес перенесення університетської бібліотеки з єпископської резиденції в новий корпус УжНУ?**

– Нова бібліотека, яка займає перший поверх головного корпусу УжНУ, більша за ту, що на Кремлівській. Однак робили ми її, виходячи з сучасних вимог. Відповідно, в нових залах більш просторо, а тому й кращі умови для підготовки студентів. Наразі ми перенесли туди усю гуманітарну літературу. Кілька тижнів тому разом із головою облради Іваном Балогою ми зустрічалися з владикою Міланом Шашіком, який просить звільнити другий поверх резиденції. Гадаю, що вже до 1 серпня нам це вдасться. Завдяки Івану Балозі, який профінансував встановлення решіток у нових приміщеннях бібліотеки, ми заберемо із «кремлівки» усю краєзнавчу літературу.

Другий етап – перевезення книжок, які знаходяться на першому поверсі бібліотеки. За цей час єпархія проведе ремонт на другому поверсі, який найімовірніше, триватиме довго, оскільки мова йде про відновлення фресок тощо.

Однак для того, щоб закрити питання по бібліотеці, необхідно, щоб обласна рада прийняла програму по бібліотечній справі і профінансувала облаштування одного поверху у новому корпусі університету під бібліотеку точних наук. Тоді усі проблемні питання буде вирішено.

– **Ваші недоброзичливці закидають, що останніми роками університет катастрофічно підупав. Що можете сказати у відповідь?**

– (Сміється). У відповідь можу сказати, що університет катастрофічно піднявся. Взагалі таке враження, що чим більша криза в країні, тим краще ми розвиваємося. За останні три роки змінилося багато. Ми «з нуля» створили стоматологічний факультет, оновили практично всю прилеглу територію головного корпусу, відремонтували у ньому більшість аудиторій. Щоправда, потрібно ще замінити вікна, але міністерство поки не виділяє коштів. Як тільки вони з'являться, візьмемося за цю роботу поетапно по поверхах.

Також не вдалося добудувати новий корпус. Але почали його зводити ще 1988 року. Коли я став ректором, був один поверх. Нині залишилося добудувати півтора поверхи. Відремонтовано фізичний факультет, замінено систему опалення на медичному і вперше за багато років там люди не мерзнуть. Хочу висловити подяку за це Віктору та Івану Балогам. Вони залучили для потреб університету багатьох меценатів – понад 200 чоловік. Коли відкривали бібліотеку, то я навіть усім грамоти не міг вручити, бо урочистості затялися б на цілий день.

Також вдалося відкрити чотири нові факультети, десять спеціальностей, яких у нас раніше не було. Багато з цього робилося у запеклій конкурентній боротьбі. Але нам це вдалося. Тому вважаю, що зроблено багато, та як максималіст хотів би ще більшого.

– **Наостанок, які ваші плани у наступному навчальному році?**

– Найголовніше, це зберегти позиції університету у вже згаданому процесі укрупнення. Вуз має залишився Ужгородським національним університетом. Щоб не перейменували у ЗакДУ, бо, погодьтеся, бренд УжНУ більш відомий. Гадаю, що в цьому мене підтримують усі наші декани, професори та доценти. Друге – відстояти демократичні вибори ректора університету. Я переконаний, що після 2004-2005 років нашому колективу вже ніхто не буде диктувати свої умови. Будь яке насильне призначення когось одразу ж викличе опір. Я вважаю, що ректором об'єднаного університету має бути лише професор УжНУ – у нас є з кого вибирати. Я наразі не визначився чи буду подавати свою кандидатуру на другий термін. Але зроблю усе можливе, аби були створені необхідні умови для демократичних виборів майбутнього ректора УжНУ.

Андрій Ганусич, «Старий Замок», 2011 рік.